

Felfedezők aranykora

Kalandok, útleírások a National Geographic archívumából

National Geographic/Geographia Kiadó, 2008

A földrajzi felfedezők az emberiség jeles úttörői közé tartoznak, akik nagyon sokat tettek azért, hogy az ember bővítse és pontosítsa a világképét, s ehhez megismerjen az ő honától távolabbi vidékeket és népeket. Ismert tény, hogy az egészen korai időktől kezdődően a jelentősebb expedíciók számottevő hányadának hajtóerjét gazdasági érdekek adták. Ez nincs ellentétben azzal, hogy a felfedezők jó része magáért a tudásért, a megismerésért tört idegen tájak felé, és vállalta ennek minden viszontagságát. Bármiért is tették, a felfedezéseik beépültek koruk ismereteibe, ösztönzést adtak a kortársaknak és felfedezők utánuk jövő generációinak, és – ami a legfontosabb – új távlatokat nyitottak mind a tudományokban, mind a népek, gazdaságok terjeszkedésében. Úti beszámolóik értékes hozzájárulással szolgáltak a közművelődéshez is: a televíziós útifilmek elterjedéséig a merész felfedezőutakról szóló leírások nagyon sokak számára adták a megismerés örömét, és érzékeltették az ismeretlen meghódításának izgalmát.

Az 1888-ban „a földrajzi ismeretek gyarapítására és terjesztésére” alapított National Geographic

Society mára a világ egyik legnagyobb, méltán világhírű közhasznú tudományos és oktatási szervezetévé vált. A földrajzi ismeretek világszerte történő terjesztésének valószínűleg legfontosabb művelője és kiadója, zászlóshajója az e téren kiemelkedő National Geographic magazin, kitűnő könyveit Magyarországon már sok éve a Geographia Kiadó jelenteti meg. Kezdetől fogva fontos szerepet játszik a felfedező expedíciók és tudományos kutatások támogatásában is, ennek részeként ösztöndíjakkal segítve tudósok és világhíres kutató munkáját, felfedező utazásait. Amint e kötetben olvashatjuk, eddig több mint nyolcezer tudományos kutatóprogramot támogatott. E válogatásban a magazin első fél évszázadának több mint ötven expedíciójáról szóló tudósításokat találunk, ezek egytől-egyik a szó legjobb értelmében izgalmas olvasmányt kínálnak. Mindegyikük az utazó meglehetősen alapos bemutatásával indul, s ezek az oldalnyi írások gyakran igen érdekesen szólnak a korról is. Említést érdemel, hogy az első tudósítás – Vadember és vadállat Afrikában – szerzője, bemutatásának szavaival, „katona, író, va-

dász, az Egyesült Államok elnöke”. Ő Theodore Roosevelt.

Túl azon, hogy megragadóan érdekes olvasmány, a kötet igazán nagy tanulsága, hogy a jó útifilmek sem tették túlhaladottá, elavulttá az ilyen írásos úti beszámolókat. Más ezeknek a zamata. Annak, aki nem rest jól odafigyelni az elbeszélésre, beleélni magát annak részleteibe, nagyon sok olyan részletet képesek elmondani, amely a filmen többé-kevésbé elsikkad. És páratlan előnyük, érdemük, hogy olyan utazásokat és élményeket mutatnak be, amelyeket csak belőlük ismerhetünk meg.

Már a fejezetek felsorolása is az egzotikum izgalmát és romantikáját kínálja: Afrika világa / Az orosz birodalom távoli sarkai / Közel-Kelet / Kína viharos határain / A Himalája birodalma / Távol-Kelet / Maláj szigetvilág / Alaszkai kalandok / Régi spanyol utakon / Az Amazonas és az Orinoco elveszett világi / Tengerek és szigetek / Új világok felfedezése (ez már a 20. századi technikák megjelenése a felfedezésekben).

*Osman Péter
a közgazdaságtudomány
kandidátusa*